

ISSN 2076–1554

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВГО Українська академія наук

Видавництво «Гілея»

 Гілея

Науковий вісник

Випуск 149 (№ 10)

Ч. 2. Філософські науки

Київ – 2019

Збірник засновано 2004 року. Вихід з друку – щомісячно

Фахове видання
з філософських, політичних наук затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
 № 747 від 13 липня 2015 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
 масової інформації: серія KB № 22632-12532ПР від 24 квітня 2017 року

Друкується за рішенням:
 Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
 (протокол № 03 від 31 жовтня 2019 р.)

Збірник входить до міжнародних баз

Google Scholar; Index Copernicus (Польща); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Індія).

Шеф – редактор:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори:

Кивлюк О. П., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Муляр В. І., д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Зеленков А. І., д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)

Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Київ)

Мирзаханян Р., д-р іст. наук, проф. (Арменія, Єреван)

Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України (Україна, Київ)

Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

Савельєв В. Л., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Київ)

Степико М. Т., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна колегія з філософських наук:

Абасов А. С., д-р філос. наук, проф. (Азербайджан, Баку)

Базалук О. О., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Бех В. П., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Воронкова В. Г., д-р філос. наук, проф. (Україна, Запоріжжя)

Герасимова Е. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Гарбар Г. А., д-р філос. наук, проф. (Україна, Миколаїв)

Дзвінчук Д. І., д-р філос. наук, проф. (Україна, Івано-Франківськ)

Жадько В. О., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Жижко Т. А., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Куцупал С. В., д-р філос. наук, проф. (Україна, Полтава)

Миколайчак А., д-р хабілітований, проф. (Польща, Познань)

Онїпко О. Ф., д-р техн. наук, проф. (Україна, Київ)

Свириденко Д. Б., д-р філос. наук, доц. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Терепиший С. О., д-р філос. наук, доц. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Тецлав С., д-р філос. наук, проф. (Польща, Бидгош)

Халамендик В. Б., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Яшанов С. М., д-р пед. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Гілея: науковий вісник. – К. : «Видавництво «Гілея», 2019. – Вип. 149 (№ 10). Ч. 2. Філософські науки. – 167 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем сучасної науки в умовах полікультурного глобалізаційного суспільства. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

ISSN 2076-1554

NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY

Academy of Sciences of Ukraine

Publishing House Hileya

Hileya
SCIENTIFIC BULLETIN

Volume 149 (No. 10)
Part 2. Philosophical sciences

Kyiv – 2019

The collection is founded in 2004. Printed on a monthly basis

**Scientific professional publication
on philosophy and politics order of the Ministry of Education and Science
No. 747 dated July 13, 2015**

Certificate of printed mass media's state registration (re-registration): Series KB № 22632-12532IIP from April 17th, 2017

*Printed by decision
of National Pedagogical Dragomanov University (protocol № 03 of October 31, 2019)*

The collection is a member of international database

Google Scholar; Index Copernicus (Poland); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (India).

Honored Chief Editor:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, Acad. of NAPS Ukraine (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Chief Editor:

Vashkevych V. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Co-editor:

Kyviuk O. P., Doctor of Philosophical Sciences, Senior Scientist, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Muliar V. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Zhytomyr)

Editorial board:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, Acad. of NAPS Ukraine (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Vashkevych V. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Zelenkov A. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Belarus, Minsk)

Kolesnyk V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Myrzakhanian R., Doctor of Historical Sciences, (Armenia, Ierevan)

Mykhalchenko M. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Rafalskii O. O., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Saveliev V. L., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Soldatenko V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Stepyko M. T., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Editorial board Philosophical Sciences:

Abasov A. S., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Azerbaijan, Baku)

Bazaluk O. O., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Beh B. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Voronkova V. G., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Ukraine, Zaporizhzhia)

Gerasyimova E. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Garbar G. A., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Ukraine, Mykolaiv)

Zhadko V. O., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Zhyzhko T. A., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Kutsepal S. V., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Ukraine, Poltava)

Mykolaichak A., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Poland, Poznan)

Onipko O. F., Doctor of Technical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Svyrydenko D. B., Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Terepyschyi S. O., Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Tetslav S., Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Poland, Bydgoszcz)

Yashanov S. M., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Hileya: Scientific Bulletin. – Kyiv : «Publishing house «Hileya», 2019. – Volume 149 (№ 10). Part 2. Philosophical Sciences. – 167 p.

The collections' concept is based on a multifaceted scientific coverage of the problems of formation of informational civilization. The main headings cover areas of historical, philosophical and political sciences. It is designed for specialists in the humanities and socio-political sciences.

ПРЕДСТАВНИЦТВА
збірника «Гілея: науковий вісник» в Україні

Вінницьке представництво

(Вінницький національний технічний університет)
керівник Денисюк С. Г., доктор політичних наук, професор
e-mail: sg_denisiyk@mail.ru

Дніпропетровське представництво

(Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара)
керівник Вершина В. А., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: vivi.dp@ukr.net

Запорізьке представництво

(Запорізький національний технічний університет)
керівник Ємельяненко Є. О., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Івано-Франківське представництво

(Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ)
керівник Дзвінчук Д. І., доктор філософських наук, професор
e-mail: fuid@ua.fm

Луганське представництво

(Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Старобільськ)
керівник Михайлюк В. П., доктор історичних наук, професор
e-mail: vital_mih@ukr.net

Львівське представництво

(Національний університет «Львівська політехніка»)
керівник Карівець І. В., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: sacre@ukr.net

Маріупольське представництво

(Маріупольський державний університет)
керівник Булик М., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: vorlok@ukr.net

Миколаївське представництво

(Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського)
керівник Макарчук С. С., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
координатор Шкуренко К. О., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Одеське представництво

(Одеський національний університет імені І. І. Мечникова)
керівник Барвінська П. І., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: barwinskaja@ua.fm

Подільське представництво

(Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський)
керівник Колосюк І. А., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: ikolosyuk@ukr.net

Полтавське представництво

(Полтавський факультет Національної юридичної академії
України ім. Ярослава Мудрого)
керівник Куцєпал С. В., доктор філософських наук, професор
e-mail: svkutsepal@rambler.ru

Сумське представництво

(Сумський державний університет)
керівник Дегтярьов С. І.,
доктор історичних наук, професор
e-mail: starsergo@bigmir.net

Тернопільське представництво

(Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка)
керівник Кліш А. Б., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: Klish_Andriy@ukr.net

Ужгородське представництво

(Ужгородський національний університет)
керівник Мелеганич Г. І., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: melgi@ukr.net

Уманське представництво

(Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини)
керівник Кривошея І. І., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Харківське представництво

(Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»)
керівник Владленова І. В., доктор філософських наук, професор
e-mail: vladlenova@email.ua

Хмельницьке представництво

(Хмельницький національний університет)
керівник Гоцуляк В. М., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: gotsylak@ukr.net

Черкаське представництво

(Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького)
керівник Васильчук Є. О., доктор політичних наук, доцент
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Чернігівське представництво

(Чернігівський державний інститут економіки і управління)
керівник Горобець С. М., молодший науковий співробітник
e-mail: olen-g@yandex.ru

ПРЕДСТАВНИЦТВО

збірника «Гілея: науковий вісник» в Азербайджані

(Національна Академія Наук Азербайджану, м. Баку)

керівник Махмудов М. А., доктор філософії

e-mail: matlabm@yandex.com

координатор Рагімлі Р., науковий співробітник

e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника «Гілея: науковий вісник» в Білорусі

(Академія управління

при Президентові Республіки Білорусь, м. Мінськ)

керівник Алейникова С. М., кандидат соціологічних наук, доцент

e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru

(Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, м. Брест)

керівник Шостак Г. В., кандидат педагогічних наук

e-mail: shostak1964@brest.by

(Гомельський державний університет

імені Франциска Скорини, м. Гомель)

керівник Мезга М. М., доктор історичних наук, професор

e-mail: nmezga@gsu.by

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника «Гілея: науковий вісник» в Польщі

(Університет імені Адама Міцкевича в Познані)

керівник Димчик Р., доктор, викладач,

e-mail: dymczyk@wp.pl

(Інститут історії Академії імені Яна Дługоша в Ченстохові)

керівник Моравець Н., доктор, викладач

e-mail: mornor@wp.pl

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: www.gileya.org

E-mail: gileya.org.ua@gmail.com

**Див. також: Сайт Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua/portal**

Розділ: Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць

Agencies of collection «Hileya scientific bulletin» in Ukraine

Vinnitsia Agency

(Vinnitsia National Technical University)
Director **Denysiuk S.G.**, Doctor of Political Sciences, Professor
e-mail: sg_denisiyk@mail.ru

Dnipro Agency

Dnipro National Honchara University
Director **Vershyna V.A.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: vivi.dp@mail.ru

Zaporizhia Agency

(Zaporizhia National Technical University)
Director **Iemelianenko E.O.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Ivano-Frankivsk Agency

(Prykarpatskii National Stefanyk University, Ivano-Frankivsk)
Director **Dychkovska G.O.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: go_osmomysl@ukr.net

Luhansk Agency

(Eastern Ukraine National Dal University, Starobilsk)
Director **Mykhailiuk V.P.**, Doctor of Historical Sciences, Professor
e-mail: vital_mih@ukr.net

Lviv Agency

(National University "LvivslaPolitechnika")
Director **Karivets I.V.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: sacre@ukr.net

Mariupol Agency

(Mariupol National University)
Director **Bulyk M.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: vorlok@ukr.net

Mykolaiv Agency

(Mykolaiv National Sukhomlynskii University)
Director **Makarchuk S.S.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
Coordinator **Shkurenko K.O.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Odesa Agency

(Odesa National Mechnykov University)
Director **Barvinska P.I.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: barwinskaja@ukr.net

Podilskyi Agency

(Podilskyi National Agro-Technical University, Kamianets-Podilskyi)
Director **Kolosiuk I.A.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: ikolosiuk@ukr.net

Poltava Agency

(Poltava Department of National Juridical Academy)
Director **Kucepal S.V.**, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: svkutsepal@rambler.ru

Symu Agency

(Symu National University)
Director **Dehtiarov S.I.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: starsergo@bigmir.net

Ternopil Agency

(Ternopil National Pedagogical Hnatiuk University)
Director **Klish A.B.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: klish_andriy@ukr.net

Uzhgorod Agency

(Uzhgorod National University)
Director **Meleganych G.I.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: melgi@ukr.net

Uman Agency

(Uman National Pedagogical Tychyna University)
Director **Kryvosheia I.I.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Kharkiv Agency

(National Technical University "KharkivPolitechnical Institute")
Director **Vladlenova I.V.**, Doctor of Philosophical Sciences, Professor
e-mail: vladlenova@email.ua

Khmelnysk Agency

(Khmelnysk National University)
Director **Gotsuliak V.M.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: gotsuliak@ukr.net

Cherkasy Agency

(Cherkasy National Khmelnytskii University)
Director **Vasylychuk E.O.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Chernigiv Agency

(Chernigiv National Institute of Economy and Management)
Director **Topol O.V.**, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: topololga@ukr.net
Coordinator **Horobets C.M.**, Junior Scientist
e-mail: olen-g@yandex.ru

Agency of collection «Hileya scientific bulletin» in Azerbaijan

(Azerbaijan National Scientific Academy, Baku)
Director **Mahmudov M.A.**, Doctor of Philosophy
e-mail: matlabm@yandex.com
Coordinator **Rahimli R.**, Scientist
e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

Agencies of collection «Hileya scientific bulletin» in Belarus

(Management Academy by the President of Belarus Republic, Minsk)
Director **Aleinikova S.M.**, Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor
e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru
(Brest National Pushkin University, Brest)
Director **Shostak G.V.**, Candidate of Pedagogical Science
e-mail: shostak1964@brest.by
(Homel National Skoryni University, Homel)
Director **Mezga M.M.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: nmezga@gsu.by

Agencies of collection «Hileya scientific bulletin» in Poland

(Adam Mitskevich University, Poznan)
Director **Dymchuk R.**, Doctor, Lecturer
e-mail: dymczyk@wp.pl
(Institute of History of Dlugosha Academy, Chenstohov)
Director **Moravets H.**, Doctor, Lecturer
e-mail: mornor@wp.pl

You are welcome to visit our webpage: www.gileya.org
e-mail: gileya.org.ua@gmail.com

Also visit: Webpage of National Vernadskyi Library of Ukraine:
www.nbu.gov.ua/portal

Section: Scientific Publications of Ukraine: magazines and collection of scientific papers

УДК 101.1

**КОНЦЕПЦІЯ ФІЛОЛОГІЧНОЇ
ГЕРМЕНЕВТИКИ В РАМКАХ ФІЛОСОФСЬКОЇ
ГРАМАТИКИ К. ГЕРМАННА**

**THE CONCEPT OF PHILOLOGICAL
HERMENEUTICS WITHIN THE FRAMEWORK OF
PHILOSOPHICAL GRAMMAR K. HERMANN**

Дубініна В. О.,

кандидат філософських наук, доцент,
завідувачка кафедри філософії і суспільних наук,
Українська медична стоматологічна
академія (Полтава, Україна),
e-mail: vera.dubinina777@gmail.com

Dubinina V. A.,

Candidate of Philosophy, Associate Professor, Head
of the Department of Philosophy and Social Sciences,
Ukrainian Medical Dental Academy (Poltava, Ukraine),
e-mail: vera.dubinina777@gmail.com

В рамках філологічної проблематики виникали дуже різні герменевтичні проекти. З середини XIX ст. процес автономізації та спеціалізації гуманітарних наук зробив для вчених очевидною необхідність створення нової методологічної основи. Серед філософських герменевтичних проектів, що беруть свій виток із царини філології розглянуто теорію Конрада Германна (1819-1897). Проаналізовано концепцію філологічної герменевтики в рамках філософської граматики К. Германна. Зроблено висновок, що концепцію К. Германна відрізняє прагнення досягти позитивних результатів від використання методів обох областей знання, а не штучний їх поділ, спроба зробити герменевтику більш точною дисципліною, при цьому з огляду на «духовні чинники».

Ключові слова: К. Германна, герменевтика, філософська граMATИКА.

Within the framework of philological problems, cinemas of the future hermeneutic design crashed. From the middle of the XIX century The process of autonomy and special humanities science is important for all the obvious need for a new methodological basis. A series of philosophical hermeneutic projects that take a twist of the isarini philology are considered by Konrad German.

Keywords: K. Hermann, hermeneutics, philosophical grammar.

Сучасний науковий дискурс вже давно розглядає мову і все реалії, так чи інакше пов'язані з мовою, як законну сферу для побудови філософської рефлексії. Звернення до мови, як одному з найважливіших антропологічних чинників є симптомом зміни як дослідницької мотивації, так і самих кордонів філософування. Концепції творців філософської герменевтики докладно аналізуються в працях Г. Шпета, П. Рікьора, Ю.Кристевої, М.Фуко, Ж.Дельоза, Р.Барта та ін.

В рамках філологічної проблематики виникали дужерізні герменевтичні проекти. З середини XIX ст. процес автономізації та спеціалізації гуманітарних наук зробив для вчених очевидною необхідність створення нової методологічної основи. Вчених, що розробляють методологію історичного знання, відрізняло прагнення розглядати кожну подію і явище історії як індивідуальне, своєрідне, досягти максимуму достовірності в роботі шляхом занурення дослідника в історичний контекст (принцип історизму). Дані ідеї лягли в основу герменевтики як «науки про розуміння» [4, с. 140]. Загалом, герменевтикою називають напрям в

філософії і гуманітарних науках, в якому розуміння розглядається як умова (осмислення) соціального буття [2, с. 239].

У мовознавстві герменевтику можна розглядати як важливий компонент лінгвістичного знання, який покликаний допомогти вченим зрозуміти і тлумачити явища різних мов пропорційно з їх змістовним, духовним навантаженням. Ф. Шлейєрмахер позначив герменевтику як мистецтво розуміння мови один одного, переважно письмовій, тобто мова йде про тексти, пор.: die Kunst, die Rede eines anderen, vornehmlich die schriftliche, richtig zu verstehen [9, с. 3].

Серед філософських герменевтичних проектів, що беруть свій виток із царини філології виділяється теорія Конрада Германна (1819-1897), німецького вченого, професора філософії Лейпцизького університету, який займався розробкою важливих для філософії мови питань: походження і розвитку мови, мова в контексті людської історії, взаємини мови і мислення та ін. Комплексна організація науки про мову була обумовлена складністю набору завдань, які, на думку К. Германна, вона покликана вирішити. З одного боку, вона повинна була займатися вивченням властивостей мови, з іншого – на базі мовного матеріалу дослідити закономірності мислення.

Мета даного дослідження – розглянути концепцію філологічної герменевтики в рамках філософської граматики К. Германна.

Філософ представив філософську граматику як нову дисципліну – прикордонну між філологією і філософією. Від філології вона отримала практичний матеріал, тобто мову і її структури, в той час як з філософії запозичила термінологію і методологічний апарат для досліджень. У структурі філософської граматики К. Германн представив філологію в якості основи для філософії, оскільки остання охоплює безліч сфер життя людини, але власної експериментальної бази не має. Цією базою покликана була стати філологія.

В рамках філології як знання про мову К. Германн виділяв кілька розділів (Abteilungen), кожен з яких представляє собою певну сторону пізнання сутності мови: граматику-лексичний (grammatisch-lexikalische), пояснювально-критичний (erklärend-kritische) і археологічно-історичний (archäologisch- historische) [6, с. 356].

Філософ наголошував, що представлені розділи філології знаходяться в органічних відносинах взаємодоповнення і взаємозалежності, які об'єднують їх в одне ціле (Einheit). Грамматико-лексичний розділ становить теоретичну передумову для практичної роботи по поясненню і критиці; в ньому формулюються і детально розробляються загальні принципи мови. Другий розділ, що характеризується К. Герман як художньо-прикладної (angewandt künstlerisch), забезпечує безперервне збагачення і точне встановлення містяться в першому розділі наукових лінгвістичних законів. Значимість третього розділу розкривається в тому, що передумовою для успішного пізнання мови є включення в дослідження всього існуючого в мові змісту [6, с. 356].

Представляючи розділи як ланок одного ланцюга, К. Германн відзначав їх зв'язок з дисциплінами і областями знання іншого порядку. Граматико-лексичний розділ пов'язаний з принципами природної науки, синтаксис - з логікою і філософією; пояснювально-критичний компонент - з сутністю поетичної і художньої діяльності духу; археологічно-історична складова має відношення до науки про дійсність людського життя, тобто до історії [6, с. 357-358].

Філософська граматики, займаючи в структурі знання місце між філологією і філософією, в той же час сама розпадається на кілька ланок. Першу частину дисципліни утворюють введення і філософія мови. У їхньому виданні перебуває вивчення загальних закономірностей, на яких будується наукова ідентифікація мов і встановлюються відносини між ними на основі «спільного» [6, с. 364]. Предметом філософії мови є Логос або форма мислення.

Одним з найважливіших положень лінгво-філософських досліджень К. Германна була теза про взаємозв'язок мови і мислення. К. Германн писав, що мова є формою прояву людського мислення, нерозривно пов'язану з ним. мова має для мислення визначальне значення, обумовлює його, так як будь-яка людська думка є виразом певного змісту мислення, оформленого за допомогою заданих слів, форм і синтаксичних конструкцій, якими людина володіє спочатку. мова, отже, є не тільки інструментом, але і загальним попередньою умовою мислення [7, с. 50-51].

мова являє собою форму мислення, тому, скільки є різних мов, стільки є різних видів і форм мислення. мова, з одного боку, будучи опорою для мислення, з іншого боку, вважається етнічним утворенням, яке обумовлює змістовне різноманітність мислення. Будь-яка мова є дзеркалом, відшліфоване так, що в ньому «духовний зміст світу відбивається з особливою боку» [5, с. 37].

В рамках лінгвофілософської концепції К. Германна поняття духовної і національної суб'єктивності народу і мови відіграють важливу роль. К. Германн писав, що всі мови за своєю природою є щось середнє між власне суб'єктивністю людського духу і об'єктивністю змісту зовнішнього світу; завдяки мові людина є носієм духовної картини світу [8, с. 236].

Ядро філософської граматики становлять синтаксис і етимологія. Етимологію К. Германн визначав як емпіричну дисципліну, яка займається вивченням матеріалу мови, зміною значень слів, способів словотворення, виявляючи найбільш характерні для нього закони словотворення [7, с. 66].

У синтаксисі К. Германн бачив науку про правила і способи з'єднання слів в пропозиції. Оскільки тільки у вигляді пропозицій мова служить виразником мислення, то синтаксис є основною філософською дисципліною [7, с. 65]. Синтаксис, який представляє собою «дух мови», базується на етимології, яку Конрад Германн вважав «тілом мови» [7, с. 174].

Логічним завершенням філософської граматики є метрика і герменевтика. Для розуміння їх ролі і виконуваних ними функцій в системі лінгвістичного знання дуже важливі поняття «одичне» (das Einzelne, індивідуальне явище) і «загальне» (das Allgemeine), а також відносини ієрархії, які можна порівняти з родовидові взаємозв'язками в природничій науці.

К. Германн вказував, що граматична теорія мови має справу з загальними явищами, сукупністю їх закономірностей. Але кожна теорія повинна володіти можливостями пізнання і визначення безлічі «одичного», яке включено до складу загального і закономірного. «Одичне» в мові виникає через наявність видових відмінностей одного, загального родового поняття; в самому процесі формування цих відмінностей К. Германн бачив його розвиток [6, с. 355].

Виникнення «одичного» в мові уявлялося К. Герману природним, обумовленим діяльністю духу явищем. Він писав, що за допомогою мови людина (народ) може духовно висловити і позначити всі, що оточує його в реальному світі; то, як він це робить, утворює так званий штамп його суб'єктивності (Stempel unserer inneren Subjektivität). Таким чином, пізнання мови для дослідника набуває щось схоже з пізнанням будь-якої певної форми життя людського духу. Інтерес при цьому становить особливий спосіб позначення якогось змісту мислення, тобто те, як відбувається його вираз. К. Германн відзначав, що цілий народ знає мову, окремий індивід - стилем або особливим способом застосування мови народу для вираження особистих думок і уявлень [8, с. 236-237].

Слід зазначити, що К. Германн розводив поняття мови в цілому (мови як ідеї) і реально існуючих мов як варіантів, модифікацій цієї ідеї. Дана точка зору пов'язує його концепцію з вченням про ідеї Г. Гегеля, учнем якого вважав себе К. Герман. В пізнанні своєрідності окремих мов і їх мислення, встановлення особливостей їх модифікації і вирази національної суб'єктивності він бачив одну з основних завдань герменевтики [8, с. 240].

К. Германн позначав герменевтику також в якості філологічного пояснення і тлумачення. На відміну від філософів XIX ст., Відомих фахівців з методології гуманітарних наук і герменевтики, зокрема І. Г. Дройзена, В. Дільтея, він не проводив штучної розділової риси між поясненням як методом природничих наук і розумінням як методом гуманітарного знання.

Дану особливість може пояснити той факт, що К. Германн не був завзятим противником застосування елементів природознавства (даних, принципів, методів) в гуманітарному знанні. Філософ усвідомлював їх необхідність і загальну взаємозв'язок обох сфер знання для повноцінного дослідження, але в той же час він звертав увагу на неприпустимість засилля методів природничих наук [6, с. 362].

К. Германн описував нові тенденції в областях знання (мова, право, історія), які займаються вивченням не тільки загальних закономірностей

людського життя, а й «одиночного» (суб'єктивності людського духу). Філософ стверджував, що в дослідження включають явища духовної сторони людського існування, але за аналогією з природничими науками прийнято їх пояснення законами і причинами, що лежать вище, поза області самих предметів і явищ. Як наслідок, науки, орієнтовані на пізнання людського життя, щодо методичних засад наближаються до природничих, тобто перестають розглядати «одиночне» як щось самостійне, індивідуальне, а сприймають його як впливає з «загального» і пов'язану з ним [6, с. 359].

Таким чином, К. Германн визначав герменевтику як один з найважливіших розділів філософської граматики, так як саме на нього покладається складне завдання інтерпретації та філологічного пояснення того мовного розмаїття, яке оточує людину.

Кожна об'єктивна думка або відносини між поняттями можуть бути виражені різними способами (в мовному і стилістичному сенсі). К. Германн відзначав, що частково і в мові, і в окремому його стилі наявні встановлені форми слів для подання певного об'єктивного поняття, спосіб з'єднання цих слів може бути своєрідним. Кожне окреме слово мови з точки зору його змісту і значення завжди є певною духовною індивідуальністю, за якою закріплене коло родинних відносин до інших слів; характеристики слова визначаються індивідуальним характером мови. Кожна мова по відношенню до з'єднання слів має певні закони і звички, які також є виразом внутрішніх уявлень та мислення народу. Своєрідність стилю в мові індивіда відбувається частково з особливостей вибору слів, частково з способу з'єднання їх в реченні [8, с. 237-238].

Герменевтика або філологічне пояснення полягає, перш за все, в постійному використанні загальних закономірних установок (Bestimmungen) і їх накладення на конкретні явища мови. В силу того, що поодинокі явища відрізняються за своєю природою і містять в собі щось більше, вони є матеріалом для безмежного збагачення явищ «спільного». К. Германн пропонував для дослідження різноманіття явищ «одиночного» використовувати метод індукції в рамках порівняльного підходу [6, с. 419].

Даний метод полягає в розгляді окремих явищ з точки зору їх подібності та відмінності між собою. Компоненти, загальні для певної множини явищ, складають зміст вищої закону або загального визначення всього цього безлічі. Завдання дослідника полягає у встановленні цих компонентів. У той же час елементи несхожі, складові різноманітність явищ, також стають матеріалом для вивчення, так як розглядаються як органічні модифікації або більш детальний виокремлення (Artbesonderung), що розташоване в ієрархії вище «загального». Явища «загального» залучаються в дослідження з тим, щоб встановити і визначити всі одиночні явища, що лежать в рамках «загального». Таким чином, «одиночне» і

«загальне» лише спільно, як «цілого» (das Ganze oder Volle), стають об'єктом дослідження [6, с. 419].

«Одиночне», яким займається наукове мовне пізнання з точки зору його духовної сторони, - це, перш за все, слово в своєму духовному і логічному змісті. Слово виступає в якості представника (der erscheinende Körper) логічного поняття. В рамках наукового дослідження проводиться дефініція слова, точніше сказати, дефініція логічного поняття, представленого певним словом. Дана процедура повинна мати під собою міцний фундамент у вигляді емпіричного доказового матеріалу. К. Германн стверджував, що зміст слова не є простою абстракцією, що складається лише з кількох легких ознак; в кожному разі це абсолютно конкретна духовна індивідуальність, що виражається різними нюансами. Визначити дані змістовні нюанси слів можна, тільки спостерігаючи «поведінку» слова в момент його дійсного вживання. Таким чином, суворої дефініції слова має передувати його емпіричне спостереження в контексті з розглядом конкретних прикладів [6, с. 420].

Спочатку явища констатуються, потім пояснюються. К. Германн підкреслював, зневажа в дослідженні вивчення використання явища в мові (Sprachgebrauch) ненауково і неправильно.

Цікаво, що зауваження К. Германна про необхідність вивчення значення слів в контексті дозволяють провести паралель до однієї з центральних ідей філософії повсякденної мови: значення мовних одиниць проявляється не в якихось абстрактних відносинах, а в їх реальному вживанні. Л. Вітгенштейн писав, що «для великого числа випадків ... значення слова є вживання в мові» [3, с. 13].

Процес порівняння своєрідності окремих мов, їх форм мислення, особливостей національної суб'єктивності (через вивчення їх словникового складу) не може обійтися без перекладу та інтерпретації текстів на іноземних мовах. У зв'язку з цим К. Германн відзначав велике значення, яке має герменевтика для мистецтва перекладу.

К. Германн писав, що першою сходинкою на шляху до розуміння тексту іноземною мовою є переклад. Він відносив переклад до одного з найскладніших розрядів наукової діяльності, мотивуючи це тим, що кожне речення мови є чимось більшим, ніж проста послідовність абстрактних понять, що встановлюється механічним застосуванням приписів лексики і граматики. Філософ наголошував, що в процесі розуміння тексту бере участь мовне чуття (Sprachgefühl), розвинене через практику (durch Übung), тому особливої важливості досягає діяльність герменевтики, в рамках якої все то, що виступає в будь-якої мовної формі, переміщується зі сфери безпосереднього відчуття (des unmittelbaren Gefühles) в область чіткого і ясного усвідомленого розуміння [8, с. 238-239].

Наприклад, в процесі роботи можна встановити, що безліч абсолютно рівнозначних слів різних мов відносно невелика. Кожне окреме поняття мови - це

самостійне духовне індивідуальне явище, значення і зміст вживання якого лише частково збігаються з поняттями того ж самого або іншого мови. Різниця між цими удаваними однорідними поняттями стає очевидною і досліджується науково тоді, коли з'являється можливість вивчити ці поняття в сукупності їх відносин або з'єднання з іншими поняттями. Це проливає світло на відмінності між ними: наприклад, німецьке слово *haben* 'мати' за певних умов може бути замінене на слово *besitzen* 'володіти, володіти'; при цьому не має значення, як сказати: «*Ich habe ein Haus und ich besitze dasselbe*» 'У мене є будинок або я володію їм'. Але, навпаки, «*Ich habe Zahnschmerzen*» 'У мене зубний біль' не можна замінити на «*Ich besitze dieselben*» 'Я володію зубним болем' [7, с. 103].

Отже, К. Германн зробив висновок про те, що природа об'єкта і особливості його вживання в реченні можуть мати істотні відмінності в рамках як одного, так і декількох мов. Певне об'єктивний зміст поняття отримує ряд різних, взаємодоповнюючих варіацій (модифікацій) за допомогою слів окремих мов, тому можна говорити про зміщення (*Verschiebung*) понять між різними мовами, як можна, наприклад, стверджувати про усунення звуків (при чергуванні). Герменевтика здатна зробити наукову обробку схожих понять, що ґрунтуються на спостереженні і зіставленні всіх їх проявів.

Г.І. Богин розрізняє два протиставлені один одному напрямку в герменевтиці XIX ст.: об'єктивно-ідеалістичне, засновником якого був Ф. Шлейєрмахер, і позитивістський. Автор вказує в якості причини зародження першого засилля методів природничих наук в рамках гуманітарного знання: переважне увагу до раціональної інтерпретації, переконаність дослідника в наявності єдиного вірного тлумачення, нехтування роллю неусвідомлюваних процесів в герменевтичній ситуації і т.н. В об'єктивно-ідеалістичній герменевтиці, навпаки, великого значення набувають поняття дух, свідомість, розуміння. Г. І. Богиня зазначає, що герменевтика позитивізму (у всякому разі, спочатку) зовсім не користувалася ні терміном «розуміння», ні поняттями «дух»; обидва ці терміни покривало поняття «пояснення» в якості учасника освіти як природничо-наукового, так і гуманітарного знання [1, с. 30-31].

Проаналізувавши концепцію філологічної герменевтики в рамках філософської граматики К. Германна, неможливо однозначно віднести її до будь-якого з описаних напрямів, так як вона виявляє елементи і об'єктивно-ідеалістичної, і позитивістської герменевтики. Концепцію К. Германна відрізняє прагнення досягти позитивних результатів від використання методів обох областей знання, а не штучний їх поділ, спроба зробити герменевтику більш точної дисципліною, при цьому з огляду на «духовні чинники».

Важливим моментом в герменевтичній теорії К. Германна є те, що він звернув увагу на аналіз «поведінки» слова в контексті, а не займався

спекулятивної етимологією. Представляючи синтаксис пропозиції як виразник логіки мислення, К. Германн описує, таким чином, спосіб вивчення особливостей національного мислення, духу, суб'єктивності. В цілому, його філософська граMATика являє собою упорядковану систему, свого роду мережу, де кожен з вузлів має свої завдання дослідження і виконує певну функцію.

Список використаних джерел

1. Абрамов С.Р. Герменевтика Реформации и ее вклад в современную теорию интерпретации сакрального текста // *Studia Linguistica*. – Выпуск 9. – СПб.: Тригон, 2000. – С. 90-96.
2. Адорно Т.В. Жаргон подлинности. О немецкой идеологии [Текст] / Т.В. Адорно. – М.: Канон+; РООИ «Реабилитация», 2011. – 191 с.
3. Адорно Т.В. Негативная диалектика [Текст] / Т.В. Адорно. – М.: Научный мир, 2003. – 374 с.
4. Апель К.-О. Трансформация философии / К.-О. Апель. – М.: Логос, 2001. – 344 с.
5. Апель К.-О. Трансцендентально-герменевтическое понятие языка // *Вопросы философии*. – 1997. – №1. – С. 76-92.
6. Арефьев А.Р. Власть и субъект в творчестве Кафки / А.Р. Арефьев. – Новосибирск: ООО «Адвайта», 1997. – 224 с.
7. Аристотель. Риторика [Текст] // *Античные риторика*. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1978. – С. 15-164.
8. Аристотель. Сочинения. В 4 т. Т.2 / Под ред. З.Н. Микеладзе / Аристотель. – М.: Мысль, 1978. – 687 с.
9. Атаманских Е.А., Любутин К.Н., Перцев А.В. Герменевтика, плюрализм и неофрейдизм // *Герменевтика: история и современность. Критические очерки*. – М.: Мысль, 1985. – С. 179-293.

References

1. Abramov S.R. *Germenevtika Reformatsii i ee vklad v sovremennuyu teoriyu interpretatsii sakralnogo teksta* // *Studia Linguistica*. – Vyipusk 9. – SPb.: Trigon, 2000. – S. 90-96.
2. Adorno T.V. *Zhargon podlinnosti. O nemetskoj ideologii* [Tekst] / T.V. Adorno. – M.: Kanon; ROOI «Reabilitatsiya», 2011. – 191 s.
3. Adorno T.V. *Negativnaya dialektika* [Tekst] / T.V. Adorno. – M.: Nauchnyiy mir, 2003. – 374 s.
4. Apel K.-O. *Transformatsiya filosofii* / K.-O. Apel. – M.: Logos, 2001. – 344 s.
5. Apel K.-O. *Transtsendentalno-germenevticheskoe ponyatie yazyika* // *Voprosyi filosofii*. – 1997. – №1. – S. 76-92.
6. Arefev A.R. *Vlast i sub'ekt v tvorchestve Kafki* / A.R. Arefev. – Novosibirsk: ООО «Advayta», 1997. – 224 s.
7. Aristotel. *Ritorika* [Tekst] // *Antichnyie ritoriki*. – M.: Izd-vo Mosk. un-ta, 1978. – S. 15-164.
8. Aristotel. *Sochineniya*. V 4 t. T.2 / Pod red. Z.N. Mikeladze / Aristotel. – M.: Myisl, 1978. – 687 s.
9. Atamanskih E.A., Lyubutin K.N., Pertsev A.V. *Germenevtika, plyuralizm i neofreydizm* // *Germenevtika: istoriya i sovremennost. Kriticheskie ocherki*. – M.: Myisl, 1985. – S. 179-293.

ЗМІСТ

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Біденко Є. В. Теоретико-методологічні засади дослідження аксіологічного аспекту освіти	7
Богданова Н. Г. Роль дошкільної освіти у вибудовуванні стратегії життєтворчості особистості	13
Бредун І. В. Есхатологічна проблематика, або у просторі існуючих підходів та інтерпретацій (стаття перша)	17
Грех В. І. Еколого-географічний аналіз біотичних ресурсів у сучасній географічній науці	23
Деркач В. Л. Екософія як об'єкт дослідження	30
Дубініна В. О. Концепція філологічної герменевтики в рамках філософської граматики К. Германна	34
Кадобний Т. Б., Кравчук Л. В. Роль та значення філософії у міждисциплінарному контенті медичної освіти. Генезис філософії науки	38
Калач Д. М., Марчук І. А. Філософсько-релігійнознавче осмислення міжконфесійного діалогу	45
Кислий А. О. Питання ідеалу соціальних відносин у Йоана Зізіуласа	50
Ковтун Л. В. Філософська специфіка англо-українського перекладу першоджерельних текстів	56
Лакуша Н. М. Ландшафт як чинник формування національної ментальності та культури	62
Магера С. І. Європейський вектор розвитку української культури	67
Маевская Л. Б. Особенности восприятия суфизма и суфиев Ибн Таймией (Особенности сприйняття суфізму і суфіїв Ібн Таймією)	73
Максюта М. Є., Соколова О. М. Соціально-філософські імплікації антропологічних ідей Пантелеймона Куліша	81
Manmade D. H. The necessity of approaching problems of modern muslim thinking from the pragmatic purposes of sharia (Необхідність підходу до проблем сучасного мусульманського мислення з прагматичних цілей шаріату)	86
Марчук О. Ю. Сковорода і Кант: моделі самореалізації людини в урбаністичній культурі класичного модерну	90
Мозговий Л., Бутко Ю., Сущенко І. Гносеологічний вимір трансгресії: кореляції між постструктуралізмом і даосизмом	96
Муратова І. А. Соціальна оцінка техніки в контексті соціально-філософського дослідження технології	100
Овчаренко Н. М. Метафора в античні часи та середньовіччя: успіхи та проблеми інтерпретації	107
Палагнюк М. М. Сучасні мусульманські громади Європи: контекст етнетики	114
Пирогова Т. І. Естетична культура: поняття та педагогічно-виховне значення	118
Рябека Є. О. Консолідуєча функція демократії в системі європейської аксіології	125
Терепищій С. О., Хоменко Г. В., Заїчко В. В. Рекомендації щодо удосконалення роботи переміщених університетів	129
Цихуляк І. М. Місія української греко-католицької церкви у дихотомії аджорнаменто та східно-візантійської моделі соціального служіння	136
Чиж С. Г. Проблеми формування іншомовної компетентності при підготовці судових механіків	145
Шаталович І. В. Ідея детермінізму у науково-філософській думці ХХ – початку ХХІ ст.: систематизація суттєвих ознак	149
Шевченко З. В. Самоідентифікація особистості у традиції європейської філософської моралістики	154
Шелудченко І. В. Критический дискурс-анализ образа терсита как первого трикстера в истории философии (Критичний дискурс-аналіз образу терсита як першого трікстера в історії філософії)	160

CONTENT

PHILOSOPHICAL SCIENCES

Bidenko E. Theoretical and methodological principles study of axiological aspect of education	7
Bogdanova N. G. The role of preschool education in building strategies for life-creativity of a personality	13
Bredun I. Eschatological problems, or within the existing approaches and interpretations (article one)	17
Hrekh V. I. Ecological-geographical analysis of biotic resources in modern geographical science	23
Derkach V. L. Ecosophy as a object of research	30
Dubinina V. A. The concept of philological hermeneutics within the framework of philosophical grammar K. Hermann	34
Kadobnyj T. B., Kravchuk L. V. The role and importance of philosophy in the interdisciplinary content of medical education. The genesis of the philosophy of science	38
Kalach D. M., Marchuk I. A. Philosophically-religious understanding of interfaith dialogue	45
Kysliy A. O. The question of the ideal of social relations in John Zizioulas	50
Kovtun L. V. Philosophical traits of the english-ukrainian translation of original texts	56
Lakusha N. M. The landscape as a factor for formation of national mentality and culture	62
Magera S. I. European vector for the development of ukrainian culture	67
Mayevskaya L. B. Features of perception of sufism and the sufi Ibn Taymiyya	73
Maksiuta M. Ye., Sokolova O. M. Social-philosophical implications of anthropological ideas of Panteleimon Kulish	81
Manmade D. H. The necessity of approaching problems of modern muslim thinking from the pragmatic purposes of sharia	86
Marchak O. Yu. Skovoroda and Kant: models of human self-realization in the urban culture of classical modernism	90
Mozgovoy L., Butko Y., Sushenko I. Epistemological dimension of transgression : correlation between poststructuralism and taoism	96
Muratova I. A. Technology assessment in the context of social-philosophical research of technology	100
Ovcharenko N. M. The metaphor in ancient times and the medieval: the successes and problems of interpretation	107
Palahniuk M. M. Modern muslim communities of europe: context of ethno-ethics	114
Pirogova T. I. Aesthetic culture: the concept and pedagogical and educational value	118
Rebeca Ye. O. The consolidating function of democracy in the system of european axiology	125
Terepshchyy S. O., Khomenko G. V., Zayichko V. V. Recommendations on improving the work of moved universities	129
Tsihuliak I. M. Mission of the ukrainian greeco-catholic church in the dichotomy of adyoramento and east-byzantine models of social service	136
Chiz S. G. The problems of forming foreign competence in training marine engineers	145
Shatalovych I. V. XX - beginning of the XXI century: systematization of essential marks	149
Shevchenko Z. Self-identification of personality in the tradition of european philosophical moralism	154
Sheludchenko I. V. The idea of determinism in the scientific-philosophical thought of critical discourse-analysis of the image of tersis as the first trickster in the history of philosophy	160

Правила оформлення та подання рукопису до наукового видання «ГІЛЕЯ: НАУКОВИЙ ВІСНИК: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ»

1. Наукова стаття повинна містити такі необхідні елементи:

- постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;
- формулювання цілей статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновок з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

2. Мова написання рукопису: статті подаються мовою оригіналу: українська, російська, англійська, німецька, французька, іспанська, польська, чеська.

3. Рукопис статті подається до редакції у формі: файлу рукопису, який надсилається на електронну адресу редакції gileya.org.ua@gmail.com у форматі «Автор – Назва статті.doc».

4. Рукопис статті не має містити заборонених до друку матеріалів, оскільки збірник є відкритим джерелом інформації. Авторський текст не має бути опублікованим раніше та не бути перекладом раніше опублікованої статті. За зміст статті та інформаційне наповнення несе відповідальність автор статті та рецензенти.

5. Рішення про можливість публікації статті приймає редколегія та незалежні рецензенти.

6. Загальні вимоги до рукопису статті:

- **обсяг рукопису – 20–24 тис. знаків** (як виняток, не більше **40 тис. знаків**), включаючи рисунки та таблиці;
- стаття повинна бути підготовлена за допомогою редактора **Microsoft Word for Windows** (версії 97, 2000, XP, 2003, 2007) або сумісного редактора;
- **формат аркуша – А4 (210x297), орієнтації сторінки – «книжна»; інтервал між рядками – 1,5 пт;**
- **рисунки, фотографії, графіки слід вставляти в текст статті як об'єкт.** Положення об'єкта – «в тексті»;
- **рисунки**, створені у вбудованому у Microsoft Word редакторі рисунків, слід подавати як згруповані об'єкти;
- **рисунки та таблиці** не повинні розривати речення в абзаці, тобто вони мають бути розташовані після того абзацу, в якому на них робиться перше посилання в тексті.

7. Розташування структурних елементів статті:

- **індекс УДК;**
- **ім'я, по-батькові, прізвище автора** (авторів);
- **науковий ступінь, вчене звання; посада і місце роботи** (подається без скорочень); **e-mail; ORCID** (<http://orcid.org/>).
- **назва статті та анотація** українською (або регіональною мовою) та англійською мовами. Анотація повинна бути структурованою, містити мету дослідження, застосовані методи, основні одержані висновки;
- **ключові слова** українською (або регіональною мовою) та англійською мовами;
- **Список використаних джерел.** Список літератури наводиться наприкінці статті у алфавітному порядку на мові оригіналу, відповідно до **Harvard Referencing style (гуманітарні науки та суспільні науки)** – (http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/16051/22/Harvard_Referencing_style.PDF).
- **References.** Список літератури транслітерується латинськими літерами (References). Якщо наукова праця написана мовою, що використовує кириличний алфавіт, то її бібліографічний опис необхідно транслітерувати латинськими літерами. Після назви праці латинськими літерами зазначається переклад англійською мовою у дужках.

8. Посилання на джерела в тексті подаються за таким зразком: [7, с. 123], де 7– номер джерела за списком використаних джерел, 123 – сторінка. Посилання на декілька джерел одночасно подаються таким чином: [1; 4; 8] або [2, с. 32; 9, с. 48; 11, с. 257]. Посилання на архівні джерела – [15, арк. 258, 231зв].

9. Рукопис статті, автори яких не мають наукового ступеня, супроводжуються зовнішньою рецензією кандидата або доктора наук за фахом публікації або витягом із протоколу засідання кафедри (відділу) про рекомендацію статті до друку. Рецензія завіреною печаткою. Рецензія або витяг з протоколу подається у сканованому вигляді електронною поштою.

10. Відповідальність за зміст, точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори матеріалів. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення, а також літературне виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора). Редколегія може не поділяти світоглядних переконань авторів.

11. Відомості про автора (авторів): прізвище, ім'я, по-батькові, вчений ступінь, вчене звання, посада і місце роботи (без скорочень), службова і домашня адреси з поштовим індексом, контактний телефон, e-mail, відділення Нової пошти.

Наукове видання

«Гілея: науковий вісник»
В и п у с к 149 (10), Ч.2. Філософські науки

Scientific edition
«Hileya: scientific herald»
Volume 149 (10), Part 2. Philosophical sciences

СПІВЗАСНОВНИКИ:
**Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
ВГО Українська академія наук, «Видавництво «Гілея»**

Шеф-редактор: *В. П. Андрущенко*
Головний редактор: *В. М. Вашкевич*

Видавництво: «Видавництво «Гілея»
04070, м. Київ, вул. Почайнинська, 62
Моб. тел. +38 (067) 509 33 99

Підписано до друку 31.10.2019 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Друк цифровий.
Друк. арк. Умов. друк. арк 19,41
Обл.-видавн. арк.
Наклад 100 пр. Зам. №
Віддруковано з оригіналів замовника.
Виготовлювач ТОВ «ТВОРИ».

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а.
Тел.: (0432) 603-000, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852.
e-mail: tvory2009@gmail.com
<http://www.tvoru.com.ua>

Ціна договірна